Epiſcopus ſecularibus cauſis occupari non debet.

[n] Anſel. l. 6. c. 179.

PErlatum eſt [n] ad nos reverendiſſimum Fratrem noſtrum Baſilium Epiſcopum, velut unum de Laicis in cauſis ſecularibus occupari, & Prætoriis inutiliter deſervire. Quæ res quoniam & ipſum vilem reddit, & reverentiam Sacerdotalem annihilat; ſtatim ut experientia tua hoc præceptum ſuſceperit, eum ita ad revertendum diſtricta executione compellat, quatenus ei illic te inſiſtente quinque diebus ſub qualibet excuſatione immorari non liceat: ne ſi quolibet modo eum ibidem ampliùs moram habere permiſeris, cum ipſo apud nos graviter incipias eſſe culpabilis.

V. *Item* ex Concilio Carthaginensi IV. *c.* 18. [an. 398. *in Africa.*]

Teſtamentorum tuitionem, & curam rei familiaris Epiſcopus non ſuſcipiat.

[o] Polyc. l. 4. tit. 5.

EPiſcopus [o] tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat.

VI. *Item* ex eodem, *c.* 20. [an. 398. *ibid.*]

De eodem.

EPiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe revocet; ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi [5] tantummodo vacet.

¶ Pith. [5] *Et verbi Dei prædicationi*] V. C. *verbo prædicationis.*

VII. *Item* ex eodem, *c.* 17. [an. 398. *ibid.*]

De eodem.

[p] Polyc. *ibid.*

EPiſcopus [p] gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum non per ſeipſum, ſed per Archipresbyterum, aut per Archidiaconum agat.

VIII. *Item* Gregorius I. Quertino Expræfecto, *Epiſt.* 30. *lib.* 10. [an. 602. *Romæ.*]

Ratiociniorum cauſas Clericus ſuſcipere non debet.

INutile, & valdè laborioſum eſt, hominem literatum, ratiociniorum cauſas aſſumere, & in eis ſe, quod non expedit, obligare.

IX. *Item* Hieronymus ad Nepotianum de vita Clericorum. [an. 892. *è Palæſtina Romam.*]

Fugiendus eſt Clericus negotiator.

NEgotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge.

X. *Item* Augustinus in libro Quæſtionum veteris, & novi Teſtamenti, *c.* 127. [fortè an. 389. *in Africa.*]

Clerico negotiari non licet.

[q] Ivo, p. 8. c. 89. Pann. l. 7. c. 26.

FOrnicari [q] omnibus ſemper non licet: negotiari verò aliquando licet, aliquando non licet. Antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit, licet ei negotiari: facto jam, non licet.

XI. *Item* Joannes Chrysostomus ſuper Matthæum, *id eſt*, Autor Operis Imperfecti, *homil.* 38. *ad c.* 21. Matth. [c. an. 400. *Conſtantinopoli.*]

De eodem. PALEA.

[r] Paulò aliter. — [s] *Pſal.* 70. — [t] aliquam bladi ſpeciem.

EJiciens [r] Dominus vendentes, & ementes de templo, ſignificavit, quia homo Mercator vix, aut numquam poteſt Deo placere. Et ideò nullus Chriſtianus debet eſſe mercator; aut ſi voluerit eſſe, projiciatur de Eccleſia Dei, dicente Propheta [s]: *Quia non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini.* Quemadmodum enim, qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & ſe commendare, ſine maliloquio eſſe non poteſt: (neceſſe eſt enim ut iſti malè loquatur de illo, & illi malè de iſto) ſic qui emit, & vendit, ſine mendacio & perjurio eſſe non poteſt. *& paucis interjectis.* §. 1. Sed eſt nec ſtabilis ſubſtantia eorum, neque ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Quemadmodum enim ſi triticum, aut aliud [t] tale cernas in cribro; dum huc & illuc jactatur, grana omnia paulatim deorsùm cadunt, & tamdem in cribro nihil remanet, niſi ſtercus ſolum; ſic de ſubſtantia Negotiatorum noviſſimè nil remanet, niſi ſolum peccatum. §. 2. Sed omnes homines videntur eſſe Mercatores. Oſtendam ergo, quis non eſt Negotiator; ut qui talis non fuerit, eum intelligas eſſe Negotiatorem. Quicumque rem comparat, non ut ipſam rem integram, & immutatam vendat; ſed ut materia ſibi ſit inde aliquid operandi, ille non eſt Negotiator. Qui autem comparat rem, ut illam ipſam integram, & immutatam dando lucretur; ille eſt Mercator, qui de templo Dei ejicitur. §. 3. Unde ſuper omnes Mercatores plùs maledictus eſt Uſurarius. Ipſe namque rem datam à Deo vendit, non comparatam, ut Mercator; & poſt fœnus rem ſuam repetit, tollens aliena cum ſuis; Mercator autem non repetit rem venditam. §. 4. Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat, ut agrariam recipiat, aut domum, ut penſiones recipiat, nonne eſt ſimilis ei, qui pecuniam dat ad uſuram? Abſit. Primùm quidem, quoniam pecunia non ad aliquem uſum diſpoſita eſt, niſi ad emendum. Secundò, quoniam agrum habens arando accipit ex eo fructum; habens domum, uſum manſionis capit ex ea. Ideò qui locat agrum, vel domum, ſuum uſum dare videtur, & pecuniam accipere, & quodammodo quaſi commutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia repoſita nullum uſum capis. Tertiò ager, vel domus utendo veteraſcit. Pecunia autem cum fuerit mutata, nec minuitur, nec veteraſcit. §. 5. [Et menſas Nummulatorum ſubvertit.] Pecunia ſpiritualiter homines intelliguntur; quia ſicut nummus habet charagma Cæſaris, ſic homo habet charagma Dei. Et quemadmodum ſolidus, qui non habet charagma Cæſaris, reprobus eſt; ita & homo, qui non oſtendit in ſe imaginem Dei, reprobus æſtimatur. Unde Eſaias dicebat ad Hieruſalem [u]: *Pecunia tua reproba eſt, caupones tui miſcent vinum cum aqua, &c.* Ideò ergo menſas Nummulariorum evertit, ſignificans, quia in templo Dei non debent eſſe nummi, niſi ſpirituales, id eſt, qui Dei imaginem, non Diaboli portant. Aut certè menſas Nummulariorum, Sacerdotum dicit Scripturas. Novo enim Teſtamento ſuccedente priori, everſæ ſunt ſcripturæ illorum.

[u] *Eſa.* 1.

¶ Corr. Rom.] Hæc Palea (quemadmodum & ſequens) eſt in aliquot vetuſtis exemplaribus, in quibus Paleæ rarò habentur. Eſt autem ſumpta ex Autore Operis Imperfecti (cujus multæ ſententiæ partim rejiciendæ, partim in bonam partem interpretandæ ſunt) & quidem multis locis de induſtria, quod ibi plenius, hic in ſummam redactum eſt, incolumi ferè ſententia. Quamobrem ea tantùm mutata, aut locupletata ſunt, quæ valdè conducere viſum eſt. Quod etiam in ſequenti Capite eſt obſervatum.

XII. *Item* ex verbis Auguſtini, hinc inde collectis, & in ſummam redactis, ad *Pſal.* 70. *verſ. Quoniam non cognovi.* [c. an. 415. *in Africa.*]

De eodem. PALEA.

QUoniam non cognovi literaturam.] Aliqui codices habent [negotiationes:] in quo diverſitas Interpretum ſenſum oſtendit, non errorem inducit. Ergo ſi propterea iſte tota die laudem Dei dicit, quia non cognovit negotiationes; corrigant ſe Chriſtiani, non negotientur. Sed ait mihi Negotiator: Affero ex longinquo merces; mercedem laboris mei, unde vivam, peto: dignus eſt [x] Operarius mercede ſua. De mendacio, de perjurio agitur, non de negotio. Ego enim mentior, non negotium. Poſſem enim dicere; tanto emi, tanto vendam: ſi placet, eme. Quomodo ergo revocas a negotiatione? omnes Artifices mentiuntur, Sutores, Agricolæ. Vis, ut optem carum tempus, ut poſſim vendere annonam, quam ſervavi? Sed non hoc faciunt, inquis, Agricolæ boni: nec illa Negotiatores boni. Quid enim? Etiam & filios habere malum eſt; quia quando eis caput dolet, malæ & infideles matres ligaturas ſacrilegas, & incantationes quærunt? omnia iſta hominum, non rerum peccata ſunt. Quare ergo Epiſcope (dicit mihi Negotiator) quomodo Pſalmiſtam intelligas, & noli me prohibere a negotiatione: negotiatio enim me non facit malum, ſed iniquitas mea, & mendacium meum. Quæramus ergo Negotiatores, qui præſumunt gloriari ex ſuis operibus; ſi ſunt contra illam gratiam, quam hic Pſalmiſta commendat, ut nemo de ſuis operibus glorietur. Et ſicut contra Medicos ſuperbos ſalutis pollicitatores vigilat hoc, quod dictum eſt [y]: *tota die ſalutem tuam*: ſic contra Negotiatores de operibus ſuis gloriantes vigilat hoc, quod dictum eſt [z]: *Os meum annuntiabit juſtitiam tuam* [a]. Unde & Dominus expulit illos de templo volentes ſuam juſtitiam ſtatuere, & ignorantes juſtitiam Dei. Meritò dictum *negotium*, quia negat otium; quod malum eſt, neque quærit veram quietem, quæ eſt Deus.

[x] *Luc.* 10. — [y] *Pſal.* 87. — [z] *Pſal.* 70. — [a] juſtitiam tuam, *id eſt*, non meam, &c. *Aug.*

XIII. *Item* Cassiodorus in eumdem Pſalmum 70. in eodem verſiculum. [c. an. 550. *in Calabria.*]

De eodem.

QUid eſt aliud negotium [b], niſi quæ poſſint viliùs comparari, cariùs velle diſtrahere? & *infrà*: Negotiatores ergo illi abominabiles exiſtimantur, qui juſtitiam Dei minimè conſiderantes per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur, merces ſuas plùs perjuriis onerando, quam pretiis. Tales ejecit Dominus de templo, dicens [c]: *Nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis.*

[b] *al.* negotiari. — [c] *Joan.* 2.

XIV. *Item* Cyprianus ad Clerum, & Plebem Furnitanorum, *lib.* 1. *Epiſt.* 9. [c. an. 256. *in Africa.*]

Nomine Sacerdotis careat, qui Dei Miniſtros à ſuis avocat officiis.

[d] 2. *Pars.* Ivo, *p.* 6. *c.* 393.

NEque apud [d] altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & Miniſtros voluit avocare. Et ideò Victor, cùm contra formam nuper in Concilio à Sacerdotibus datam, Geminium Fauſtinum Presbyterum auſus ſit tutorem conſtituere; non eſt, quòd pro dormitione ejus apud vos fiat oblatio, aut deprecatio aliqua nomine ejus in Eccleſia frequentetur: ut Sacerdotum decretum religioſè, & neceſſariè factum ſervetur à nobis.

EPISCOPI NULLI DUO OFFICIA TRADANT, NEC SECULARIBUS ECCLESIASTICA.

DISTINCTIO LXXXIX.

Gratian. 1. *Pars.* — [a] 1. *Tim.* 3.

„ DOmui [a] quoque ſuæ oportet Epiſcopum benè eſſe præpoſitum, ut quædam inde quodammodo futuræ diſpenſationis argumenta ſumantur. In diſpenſatione verò Eccleſiæ hanc regulam obſervandam noverit, ut nulli quantumlibet exercitatæ perſonæ duo ſimul officia committat: neque ſecularibus viris res Eccleſiaſticas gubernandas committat. Unde ſcribit

I. Gregorius α omnibus Epiſcopis. [c. an. 596. *Romæ.*]

Uni perſonæ duo non committantur officia.

[b] Polyc. *l.* 4. *tit.* 23. Anſel. *l.* 7. *c.* 108. Ivo, *p.* 6. *c.* 344. — [c] *Rom.* 12.

SIngula [b] Eccleſiaſtici juris officia ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi jubemus. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent; ita in Eccleſiæ corpore ſecundùm veridicam Pauli [c] ſententiam, in uno, eodémque ſpiritu alii conferendum eſt hoc officium, alii committendum eſt illud: neque uni, quantumlibet exercitatæ perſonæ uno tempore duarum rerum officia committenda ſunt: quia ſi totum corpus eſt oculus, ubi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diverſa officia, & robur corporis ſervat, & pulchritudinem repræſentat; ita varietas perſonarum per diverſa nihilominùs officia diſtributa & fortitudinem, & venuſtatem ſanæ Dei Eccleſiæ manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt, ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium, ſimúlque turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.

¶ Corr. Rom. α *Gregorius.*] Caput hoc à Collectoribus ita citatur, quaſi ſint verba alicujus Epiſtolæ B. Gregorii. Verùm à Joanne Diacono *lib.* 2. *vitæ ejuſdem Sancti Pontificis, num.* 54. ſic referuntur. *Singula Eccleſiaſtici juris officia ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi debere dicebat; aſſerens, quia ſicut in uno, &c.* Ex eo autem nonnulla ſunt emendata.

II. *Item* Gregorius I. Anthemio Subdiacono, *lib.* 9. *Epiſt.* 66. [an. 601. *Româ in Campaniam.*]

Quilibet Epiſcopus Vicedominum, & Oeconomum habeat.

2. *Pars.* — [d] Polyc. *l.* 4. *tit.* 22. Anſel. *l.* 6. *c.* 145.

VOlumus [d], ut frater noſter Paſchaſius, & Vicedominum ſibi ordinet, & Majorem domûs: quatenus poſſit vel hoſpitibus ſupervenientibus, vel cauſis, quæ eveniunt, idoneus, & paratus exiſtere. Si verò & negligentem eum proſpicis, & ea, quæ diximus, implere differentem; omnis Clerus ejus adhiberi debet, ut communi conſilio ipſi eligant, quorum perſonæ ad ea, quæ prædiximus, valeant ordinari.

Gratian. — [e] Epiſcopium.

„ Hinc α colligi poteſt Archidiaconi electionem à cuncto Clero, ſi Epiſcopus negligens, vel differens fuerit, canonicè fieri poſſe. Officium Vicedomini eſt Epiſcopatum [e] diſponere. Unde

¶ Corr. Rom. α *Hinc.*] Verba hæc uſque ad verſic. *officium* abſunt à vetuſtis exemplaribus.

III. Gregorius I. Clementinæ Patriciæ, *lib.* 1. *Epiſt.* 11. *poſt alia.* [an. 590. *Romæ.*]

Quod ſit officium Vicedomini.

[f] Anſel. *l.* 7. *c.* 77.

DIaconum [f] verò Anatolium, quem ad vos dirigi popoſciſtis, hoc nos facere non poſſe, cauſæ magis modus, quàm rigoris auſteritas facit. Vicedominum enim eum conſtituimus, cujus arbitrio Epiſcopium commiſimus diſponendum.

IV. *Item* ex Concilio Calchedonensi, *c.* 26. [an. 451. *in Bithynia.*]

De eodem.

[g] xvi. *q.* 7. *quoniam in quibuſdam.* Anſel. *l.* 6. *c.* 143. Polyc. *l.* 4. *tit.* 22. Deuſdedit, *p.* 4.

QUia in quibuſdam [g] Eccleſiis, ſicut ad nos pervenit, ſine Œconomo Epiſcopi res Eccleſiaſticas tractant; placuit omnes Eccleſias habentes Epiſcopos, etiam Œconomum habere [1] de proprio Clero, qui gubernet Eccleſiæ res cum arbitrio ſui Epiſcopi: ut non ſine teſtimonio ſit gubernatio ipſarum rerum Eccleſiaſticarum; & ex hoc eveniat [2] res ejuſdem Eccleſiæ diſpergi, & Sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si verò quis hoc non obſervaverit, Divinis ſubjaceat regulis.

¶ Corr. Rom.] Hic idem Canon refertur infrà xvi. *q.* 7. *c. quoniam in quibuſdam*, ex verſione Dionyſii. Hîc enim eſt ex priſca, quæ extat in Collectione Iſidori.

¶ Pith. [1] *Etiam œconomum habere.*] V. C. *habere & œconomos.*

[2] *Eveniat.*] V. C. *deveniat.*

V. *Item* Gregorius I. Januario Caralitano Epiſcopo, *lib.* 7. *Epiſt.* 66. [an. 599. *Româ in Sardiniam.*]

Secularibus viris res Eccleſiaſticæ non committantur.

[h] Anſel. *l.* 6. *c.* 146. — [i] committentes. *orig.*

INdicatum eſt [h] nobis, quòd Laicis quibuſdam curam veſtri patrimonii commiſeritis [i], qui poſtmodum in Ruſticorum veſtrorum deprædationibus, atque fatigationibus α fuerint deprehenſi; & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quaſi ſuæ ditionis, quippe veſtræ non ſuppoſiti curationi, poſtponant, vobiſque deſpiciant actuum ſuorum reddere rationem. Quod ſi ita eſt, diſtrictè à vobis diſcuti convenit, atque inter eos, Eccleſiæque veſtræ Ruſticos cauſam examinare ſubtiliùs. Et quidquid in eis fuerit fraudis inventum, cum pœna Legibus ſtatuta reddere compellantur. De cetero verò cavendum à Fraternitate veſtra eſt, ne ſecularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus, res Eccleſiaſticæ committantur, ſed probatis de veſtro officio Clericis. In quibus, ſi quid reperiri poterit pravitatis, ut in ſubditis, emendare quod illicitè geſtum fuerit, valeatis: quò videlicet β apud vos habitûs ſui officium magis convenienter adminiſtrent, quàm accuſent.

¶ Corr. Rom. α *Atque fatigationibus.*] In pleriſque manuſcriptis legitur, *atque exfatigationibus:* in editionibus Epiſtolarum B. Gregorii, *atque per hoc & fatigationibus:* in uno autem vetuſto earumdem Epiſtolarum codice, *atque per hoc exfugationibus.*

β *Quò videlicet.*] Apud B. Gregorium legitur, *quos apud vos habitûs ſui magis officium commendet, quàm excuſet.*

Gratian. 3. *Pars.*

„ Propinquis etiam, vel favore ſibi conjunctis Eccleſiaſtica officia Epiſcopus committere non audeat. Unde legitur

VI. In Toletano Concilio X. *c.* 3. [an. 556. *in Hiſpania.*]

Eccleſiaſtica officia non committat Epiſcopus propinquis, vel favore conjunctis.

[k] Nam quiſquis. *orig.* — [l] devinctis. *orig. ita Codd. Pith.* — [m] *al.* loca.

DEcenter omnibus placet, & in præſenti tale reſcindere factum, & non eſſe de cetero faciendum. Quicumque [k] igitur Pontificum deinceps aut ſanguine propinquis, aut favore perſonis quibuſcumque ſibi conjunctis [l] talia lucra [m] commendare tentaverit; ad [3] ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod juſſum fuerit, devocetur in irritum; & qui ordinaverit, annuæ excommunicationi ſubjaceat. Quæ verò ablata fortaſſe fuerint; ab eo, qui tulerit, reddantur in duplum.

¶ Pith. [3] *Ad.*] V. C. *&.*

Gratian.

„ Porrò ipſa officia quare ita ſint diſtinguenda, & non uni perſonæ omnia committenda, ex autoritate Gregorii, & Bonifacii Papæ datur intelligi, qui ſic aiunt:

VII. Ex Bonifacio II. & Gregorio I. [c. an. 530. & an. 595. *Romæ.*]

Graduum, & ordinum diſtributio Eccleſiaſticam unitatem conſervat.

[n] *al.* diſpoſitionis. — [o] una concordia fieret ex diverſitate contectio. *orig.* — [p] æqualitate. *Bon.* — [q] *al.* unus.

AD hoc diſpenſationis [n] Divinæ proviſio gradus diverſos, & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, ut dum reverentiam Minores Potioribus exhiberent, & Potiores Minoribus dilectionem impenderent; vera concordia fieret, & ex diverſitate contextio [o], & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim univerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi hujuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſervaret. Quia verò quæque creatura in una, eademque qualitate [p] gubernari, vel vivere non poteſt; cæleſtium militiarum exemplar nos inſtruit: quia dum ſunt Angeli, & ſunt Archangeli; liquet, quia non ſunt æquales, ſed in poteſtate, & ordine (ſicut noſtis) differt alter [q] ab altero.

¶ Corr. Rom.] Caput hoc penè iiſdem verbis legitur in Epiſtola Bonifacii II. ad Eulalium, & Gregorii I. ad Epiſcopos Galliarum, *lib.* 4. *Epiſt.* 52. Sic quoque in aliis Epiſtolis B. Gregorii multa leguntur, quæ in ſcriptis ſuperiorum Pontificum habentur.

EPISCOPI NON SINT LITIGIOSI, ET DISCORDES CONCORDENT.

DISTINCTIO XC.

Gratian. 1. *Pars.*

„ LItigioſus quoque prohibetur ordinari; quia qui ſua poteſtate diſcordantes ad concordiam debet attrahere, qui oblationes diſſidentium prohibetur recipere; nequaquam litigandi facilitate alios ad diſſidium debet provocare. Unde legitur

I. In Concilio Carthaginensi IV. *c.* 59. [an. 398. *in Africa.*]

Clerici diſcordes dejiciantur, vel revocentur ad concordiam.

[a] Burch. *l.* 2. *c.* 215. Ivo, *p.* 6. *c.* 290.

DIſcordantes [a] Clericos Epiſcopus vel ratione, vel poteſtate ad concordiam trahat; inobedientes Synodus per audientiam [1] damnet.

Pith. [1] *Per audientiam.*] V. C. *pro inaudientia.*

II. *Item* ex eodem, *c.* 93. & 94. [an. 398. *ibid.*]

Diſſidentium fratrum, in Eccleſia oblationum dona non recipiantur.

[b] Burch. *l.* 4. *c.* 38. & 39. Ivo, *p.* 2. *c.* 47. & 48. Infrà *c. eorum.* — [c] *al.* Similiter dona eorum.

OBlationes [b] diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. *Similiter.* §. 1. Dona eorum [c], qui pauperes opprimunt, à Sacerdotibus refutanda ſunt.